

Munkácsy Mihály: Paál László arcképe

Eugen Jettel: Mocsaras táj, 1879.
Österreichische Galerie, Bécs

Makkum, Hollandia. XIX. század vége

80.

PAÁL LÁSZLÓ (1846-1879)

Faluvége (Beilen), 1871

Olaj, vászon, 51x86 cm

Jelezve balra lent: „VENTE DE PAÁL” hagyatéki bélyegző

Jelezve jobbra lent: Makkum (?) és „oct 71” felirat

Kezdő ár: 16 000 000 Ft / 50 794 EUR

Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft

Estimated value: 95 238 – 126 984 EUR

PROVENIENCIA:

- Nemes Marcell, majd Fruchter Lajos gyűjteményében

KIÁLLÍTVA:

- Munkácsy Mihály és Paál László emlékkiállítás.
Ernst Múzeum, Budapest, 1925. május-augusztus, katalógus: 97.
- Paál László emlékkiállítás.
Szépművészeti Múzeum, Budapest, 1954. október, katalógus: 11.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Válogatás Magyar Magángyűjteményekből.
Magyar Nemzeti Galéria, 1981. október – november, katalógus: 175.

REPRODUKÁLVA:

- Lázár Béla: Paál László élete és művészete. Franklin-társulat, Budapest, 1929. kép: 44.
- Magyar Művészet, 1931. 74. oldal

Paál László munkásságának megítélése csak az 1920-as években válhatott teljessé a magyar művészettörténet-írásban. A folyamatot nehezítette a szétszóródott életmű. A mester alkotásainak fokozatos hazaáramlása csak ekkor tette lehetővé a pályakép egyes részleteinek egymáshoz illesztését. Lázár Béla 1929-es monográfiájának megjelenésétől azonban már egyértelműen láthatóak azok a hatások, törekvések és eredmények, melyek alapvetően jellemezték Paál festészetének alakulását a bécsi tanulóévektől egészen a barbizoni kiteljesedésig.

Az életmű fejlődésvonalának talán egyik legfontosabb epizódja Paál 1870-1871-ben tett két belgiumi és hollandiai tanulmányútja. Ezt az időszakot hűvösebb, tárgyilagosabb realizmus jellemzi, mint a későbbi barbizoni tájképeket, de a Hollandiában készült képei már túlmutatnak a bécsi tanulóévek akadémikus alapvetésein.

Paál festményei talán leginkább Mészöly Géza vagy az osztrák barát Eugene Jettel paysage-intime tájrészleteinek stílusát idézik ebben az időszakban. Alkotásai ugyan még őrzik a pályakezdés rajzos mesélőkedvét, de jól látható, ahogy a finom részleteket nagyobb, egységes színfolthatások alá rendezi a művész. Képeinek igazi erőit ekkor már ez a színkomponálás adja, mely néhány év múlva a barbizoni képek igazi értékeit is jelentik majd. Nem is véletlen, hogy Paál művészetét azonos arányban képviselték a holland és a barbizoni alkotások a 20. század elejének legjelentősebb hazai gyűjteményeiben.

80

Mészöly Géza: Szigetvár, 1871. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Paál képeinek hasonló megoszlása jellemezte Fruchter Lajos, azóta szétszóródott kollekciónak is. A neves gyűjtemény ugyanis az itt bemutatott *Faluvége* mellett még két másik holland képpel is büszkélkedhetett (*Tanya fák között*, 1870 illetve *Erdőszéle*, 1871). Péter András a gyűjtemény első, 1931-es komolyabb ismertetésében hosszasan el is időzik Paál László alakja felett, s a holland tájképeket méltatva épp a most bemutatott képről értekezik hosszasan. „*Paál László 1871 októberében festette a Falu vége c. képet, amelynek keletkezési helyét azonban - a kivehetetlen felirat miatt - nem ismerjük, a holland jellegű sík tájék és a dátum azonban valószínűvé teszik, hogy a festmény valamelyik Beilen környéki faluban készülhetett...(A képen) a motívum dominál és ez esetben olyan motívum, amely a hozzá való alkalmazkodás esetén a leghevesebb temperamentumot is kontemplációra kényszeríti. Ez a kontemplatív jelleg adja meg a Falu vége alaphangját s Paál festői szemléletének a természethez való közelségére jellemző, hogy a megjelenítés stílusában, módszerében is alkalmazkodik az ábrázolandó természeti jelenség jellegéhez. A síkság és az ég zöld-szürke harmóniájának összehangolása, a széles, nyugodt ecsetkezelés teljesen megfelel a hollandi táj nyugodt, hűvös hangulatának s egyben megmutatja a romantikus és festői realista művész szemléletének és egyéni megjelenítési képességének minden értékét.*”

A szegény polgári családból származó Fruchter Lajos az I. Világháború előtt, Margitay Tihámér és Zemplényi Tivadar képein keresztül került kapcsolatba a művészettel. Becsülettel végigjárta a műgyűjtés minden buktatóját, s folyamatosan kutatta egy saját műgyűjtemény kialakításának lehetőségeit. Az 1920-as évek során – a már korábban nyilvánvalóvá vált – kiváló minőségű műveket új barátai, műértők és művészek pallérozták tovább.

Bernáth Aurél így emlékezik vissza a gyűjtőre: „*Fruchter Lajos a Grasham asztaltársaság elsőrangú tagja volt, külső székhellyel. Ritkán járt hozzánk a kávéházi találkozásainkra, de mi legalább hetenként egyszer felmentünk a naphegyi villába, hogy a képtár növekedését figyeljük, vagy hogy vételi gondjait megbeszéljük vele. ... Ő volt az ideális műélvező, aki az egyes művek legrejtettebb beszédére is kíváncsi volt.*”

„*A gyűjtő nem a művészettörténet eszközeivel méri az elért eredményeket, hanem a saját ízlésével*” – vallotta Fruchter. Valóban ez a felismerés tette egyéni színekben gazdaggá 20. századi művészettörténetünk talán egyik leggazdagabb magánkollekcióját. Így vált lehetségessé számára „*az ismeretlen felfedezése, és az ismertek elismerése*”. Ez a magabiztos értékítélet tette számára lehetővé, hogy szinte egész életében olyan klasszikusokat vásároljon, mint Munkácsy Mihály, Paál László, Szinyei Merse Pál, hogy olyan – akkor még alig ismert – alkotókat támogasson, mint például Czöbel Béla, Egry József, vagy éppen Derkovits Gyula. Az idő őt igazolta.

Kaszás Gábor